

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AŞIRI SAĞ VE AB

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2024 / 22

30.10.2024

Uzun zamandır Avrupa Birliğinin (AB) korkulu rüyası haline gelmiş aşırı sağın açık bir şekilde güçlenmesi, uzun zamandır bu sorunu tarafsız bir şekilde kaleme alanların da gündemindedir. Aşırı sağın Avrupa içinde yarattığı endişe Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (İng. *European Union Agency for Fundamental Rights*) tarafından yayınlanan *Being Muslim in the EU – Experiences of Muslims* (Avrupada Müslüman Olmak – Müslümanların Deneyimleri) başlıklı raporunda da detaylı bir şekilde ele alınmıştır. AVİM olarak ise, uzun zamandır bu konu üzerinde dururken, Avrupadaki aşırı sağ partilerin güçlenmesinden duyduğumuz endişeleri pek çok kez ifade etmiştik. Bu kez, bu endişenin bir Avrupa Birliği kurumu tarafından da detaylı bir raporla sunulması önemlidir.

128 sayfadan oluşan bu raporda Avrupada yaşayan Müslümanların yaşadığı zorlukların dört ana başlık altında ele alındığı görülmektedir[1]. FRAnın yayınladığı, 13 üye ülkede 9.600 Müslümanın katıldığı anket, ırkçılığın ve ayrımcılığın hayatlarının çoğu alanına nüfuz ettiğini ortaya koymuştur[2]. Ankette ele alınan başlıklar şu şekildedir: *Discrimination and Awareness of Rights* (Ayrımcılık ve Haklar Konusunda Farkındalık), *Hate Crime: Racist Harassment and Violence* (Nefret Suçu: Irkçı Taciz ve Şiddet), *Police Stops* (Polis Durdurmaları), *Socioeconomic Situation and Living Conditions* (Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Koşulları)[3].

AB İnsan Hakları Ajansı, 24 Ekim 2024 tarihinde yaptığı açıklamada, Avrupadaki Müslümanların giderek daha fazla ırkçılık ve ayrımcılıkla karşı karşıya olduğunu belirterek, Hamasın İsraile yönelik saldırısının Müslüman karşıtı nefrette ani bir artışa neden olmasından önce bile keskin bir artış olduğunu belirtmiştir[4].

Yazar Shada Islam da, *Inclusion is out, hate is in – the EUs ugly new normal* (Dahil Etme/Kabul Etme Demode, Nefret Moda – ABnin Çirkin Yeni Normali) başlıklı yazısında, bir zamanlar nefret ve ayrımcılık söylemleri dolayısıyla dışlanmış kişilerin artık rahatlıkla AB karar alma mekanizmaları içinde yer alabildiklerini ve karar alma mekanizmalarında

önemli söz sahibi kimselerle aynı imkanlarla bulunabildiklerini yazmıştır.

FRAnın düzenlediği anket sonucunda, çocukların okullarda zorbalığa maruz kaldıkları, iş olanakları konusunda bariz bir ayrımcılığa maruz kaldıkları, ev kiralarken ya da satın alırken sorunlar yaşadıkları görülmüştür[5]. Yönetim kademesinde de tabii durum farklı değildir.

Aşırı sağın seçim başarıları AB içindeki bazı kesimlerde nefret, umutsuzluk ve hayal kırıklığı duygularını uyandırsa da aşırı sağ söylemini benimseyenler de az değildir. Bu durum, aşırı sağ partilerin yıllardan beri takip edilen seçim sonuçlarında kademe kademe artan oy oranlarından da gözlemlenebilmektedir.

Yazar Islam ise, ulusal hükümetlerde ve AB kurumlarında veya bunların dışında, aşırı sağcı politikacıların AByi açıkça ve gözle görülür biçimde yeniden şekillendirdiğini, politikalara ve anlatılara damgalarını vurduğunu, nefreti ve dışlamayı kapsayıcılıktan ziyade AB'nin çirkin yeni normali haline getirdiğini anlatmaktadır[6]. Yazısında, zehirli, Avrupa merkezci, medeniyetçi bölünme mesajları, bloğun ırkçı göçmenlere ve mültecilere yönelik caydırma odaklı yaklaşımına çok belirgin ve tehlikeli bir biçimde sızdığının bununla beraber, beyaz Ukraynalıların hala hoş karşılandığının da altını çizmektedir.

Anket sonuçları da, Islamın dikkat çektiği noktaları doğrular niteliktedir. Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, İspanya ve İsveçteki Müslümanlarla görüşen FRA, 2022den önceki beş yılda %47sinin ırkçılık yaşadığını bildirdiğini ortaya koymuştur.

Anketin ortak yazarlarından Vida Beresnevičiūtė, vardıkları sonucun Müslümanların durumunun kötüleştiği yönünde olduğunu belirtmiş, artık ABde Müslüman olarak yaşamanın daha da karmaşık hale geldiğini vurgulamıştır[7].

Bildirilen ayrımcılık oranlarının aşırı sağın yükselişiyle yakından bağlantılı olduğu görülüyor. Nazilerin kurduğu göçmen karşıtı Özgürlük Partisinin yakın zamanda en çok oy alan parti olarak ortaya çıktığı Avusturyada, Müslümanların %71i yakın zamanda ırkçılık yaşadıklarını bildirdi. Göç karşıtı *Alternative für Deutschland*ın (Alm. Almanya için Alternatif) istikrarlı bir şekilde arttığı Almanya'da, %68i ayrımcılık yaşadıklarını bildirmiştir [8].

Anketi gerçekleştiren FRA, üye devletleri ayrımcılık ve nefret suçları için daha sert yaptırımlar uygulamaya ve politika yapıcıların daha iyi hedefler belirlemesine ve ilerlemeyi takip etmesine olanak sağlamak için etnik veya ırksal köken de dahil olmak üzere eşitlik verileri toplamaya davet etmiştir. Belirtildiğine göre, İngilterenin aksine, çoğu AB ülkesi ırksal veya etnik çeşitlilik hakkında nüfus sayımı verileri toplanmamaktadır[9].

Ankete katılan 13 üye ülkede Müslümanların %39u iş piyasasında ayrımcılığa uğradığını bildirmiş, %41i nitelikli oldukları işlerde çalıştığını belirtmiştir.

Yazar Shada Islam, Gazzede devam eden kabul edilebilir ölçekli soykırım konusunda harekete geçilmemesinde ve AB kurumları da dahil olmak üzere, Avrupa çapındaki yapısal ırkçılıkla mücadele çabalarının engellenmemesinde ABnin katkısının olduğunu

vurgulamaktadır[10].

Von der Leyene gelirsek, o da Shada Islamın eleştirilerinden payına düşeni almaktadır. Von der Leyenin bu tür planların AB ve uluslararası hukukla uyumsuz olduğuna ve komisyonun 2018de önemli yasal ve pratik zorluklar sunduğuna ve geri göndermeme ilkesini ihlal etme riski taşıdığına dair kendi değerlendirmesine aykırı olduğuna dair kanıtlara rağmen, AB dışındaki ülkelerdeki düzensiz göçmenleri tutuklamak için geri gönderme merkezleri fikrini yenilikçi olarak onayladığına vurgu yapmıştır.

Gazze konusunda, Shada Islam, Von der Leyenin, İsraili Orta Doğuda Batı demokrasisinin bir karakolu olarak gören birçok aşırı sağcı politikacı tarafından tercih edilen İsrail yanlısı bir çizgiyi izlediği için eleştirildiğini de atlamamıştır. İnsani yardımların engellenmesi de dahil olmak üzere, Gazze ve Batı Şeriadaki giderek daha korkunç İsrail eylemlerine rağmen, AB-İsrail işbirliği anlaşması askıya alınmadı ve bu da ABnin çifte standart uyguladığı suçlamalarına yol açmıştı. FRA ise Temmuz ayında yayınladığı bir raporda Avrupadaki Yahudi toplumunun yükselen bir antisemitizm dalgasıyla karşı karşıya olduğunu ve Orta Doğu'daki çatışmaların bu dalgayla mücadelede kaydedilen ilerlemeyi aşındırdığını ortaya koymuştu[11].

Sağduyulu yazarlar, anketler ve araştırmalar ortaya koymaktadır ki, yıllardır, gerçek anlamda ilerici bir alternatif oluşturmak yerine, Avrupanın merkezci politikacıları zamanlarını ve enerjilerini aşırı sağı alt etmeye çalışmaya harcadığını söylemiştir ve bu söylem hiçbir yere varmamıştır. Anketin iki göstergesi bulunmaktadır. İlk mesaj, ABnin artık Müslümanlar için güvenli bir yer olmadığı; ikincisi ise ABde yaşama hayalleri kuran Müslümanlar varsa iki kez düşünmeleri yönündedir.

*Görsel: *https://www.economist.com/briefing/2023/09/14/the-hard-right-is-getting-closer-to-power-all-over-europe*

[1] Being Muslim in the EU Experiences of Muslims, *European Union Agency for Fundamental Rights*, 23 Ekim 2024, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-being-muslim-in-the-eu_en.pdf.

[2] Muslims in Europe experiencing worrying surgein racism, survey finds, *The Guardian*, 24 Ekim 2024, https://www.theguardian.com/world/2024/oct/24/muslims-in-europe-experiencing-worrying-surge-in-racism-survey-finds.

[3] https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-being-muslim-in-the-eu_en.pdf.

[4] Sharp Rise in Anti-Muslim Discrimination: EU Rgiths Agency, *dawn.com*, 24 Ekim 2024, https://www.dawn.com/news/1867361.

[5] Muslims in Europe experiencing worrying surgein racism, survey finds, *The Guardian*.

[6] Shada Islam, Inclusion is out, hate is in the EUs ugly new normal, *EU Observer*, 22 Ekim 2024, https://euobserver.com/eu-political/ar7d04ef9c.

[7] Muslims in Europe experiencing worrying surgein racism, survey finds, *The Guardian*.

[8] Muslims in Europe experiencing worrying surgein racism, survey finds, *The Guardian*.

[9] Muslims in Europe experiencing worrying surgein racism, survey finds, *The Guardian*.

[10] Islam, https://euobserver.com/eu-political/ar7d04ef9c.

[11] https://www.dawn.com/news/1867361.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "AŞIRI SAĞ VE AB." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2024 / 22. Ekim 30. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/ASIRI-SAG-VE-AB

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır